

Het Instituut gaat op onderzoek uit bij Bob Mendes

Naar aanleiding van het verschijnen van zijn laatste boek *Vuil Geld*, bracht het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten eind december een bezoek aan Bob Mendes, in Vlaanderen bekend om zijn thrillers die zich afspelen in de financiële wereld. Zijn jarenlange loopbaan als accountant helpt hem om inspiratie te vinden voor de weldoordachte verhaallijnen die de lezer meevoeren naar een wereld waarin fictie en realiteit in elkaar voortvloeien.

IAB: Wanneer bent u in het beroep van accountant gestapt?

U moet weten dat ik een oorlogskind ben. Toen ik 14 jaar was, in 1942, werd mijn vader gearresteerd. Ik had net een half jaar les gevolgd aan de middelbare school. In die periode moest mijn oudste broer onderduiken, omdat hij 18 was en verplicht zou worden in Duitsland te gaan werken. Ik ben dan avondschool gaan volgen, in de middelbare en hogere handelsschool voor boekhouden. Er werden dezelfde lessen gegeven als in het dagonderwijs van de handelsschool. 5 dagen per week volgde ik van 17.40 uur tot 22.40 uur les. Het waren toen woelige tijden. Regelmatig schakelden er leerlingen in die hoger onderwijs hadden gevolgd maar door de oorlog hadden moeten stoppen. De volledige cyclus duurde 11 jaar, dan kreeg je een diploma van Gegradeerde in boekhouden.

IAB: Moest u deze studies combineren met werk?

Ja, op mijn 14de ben ik ook gaan werken. Mijn eerste werk was in een uitgeverij. Daar moest ik de zegelboeken inschrijven. Maar mijn belangstelling ging uit naar boekhouden, daar voelde ik mij 'goed in thuis'. Toen ik 18 was, deed ik de boekhouding van een fabriek met 300 werknemers. Tot mijn 28ste ging ik zo van bedrijf tot bedrijf om de boekhouding te voeren. Ik was me er wel van bewust dat ik accountant wilde worden. Die naam bestond toen nog niet, toen sprak men van 'experts'.

IAB: Uiteindelijk werd u zelfstandige.

Mijn laatste betrekking had ik in een firma die de bromfiets had uitgevonden, de Mobilette, gemaakt door de fabriek in Frankrijk (Motobécane). In Antwerpen was de verdeler voor België, Congo, Nederland en Luxemburg gevestigd. Ook daar was ik als boekhouder aan de slag. Na een tijdje verloor de firma zijn vertegenwoordiging en verhuisde het naar Nederland. Ik had toen al heel wat klanten, en besloot, op 28-jarige leeftijd, om zelfstandige te worden. Dat was in 1956.

IAB: U heeft ook gerechtelijke expertises uitgevoerd.

In het begin woonde er een expert naast mij, die mij af en toe vroeg om iets over te nemen. Dat waren burgerlijke zaken, 2 à 3 faillissementen. Ik had al snel grote klanten (Belgische vertakkingen van multinationals).

IAB: Wanneer voelde u de drang om te schrijven?

Dat is later pas gekomen. Toen ik 50 werd, had ik het moeilijk. Ik besepte dat ik geen normale jeugd had gehad: ik had 5 dagen per week avondschool gevolgd, vakanties bestonden toen nog niet. Daarom heb ik tijdens mijn carrière trouwens nauwelijks 's avonds gewerkt. Verschillende van mijn eerste cliënten hadden al een accountant. Ik zag mensen die dag en nacht werkten en dat ook zo wilden. Maar dat wilde ik niet. Op het laatste moment zag ik dat die men-

Raadslid Jos De Blay, voorzitter André Bert en Bob Mendes

sen hun werk niet meer goed konden doen, omdat er zoveel wijzigingen waren dat ze niet meer konden volgen. Ik wilde niet dat mij dat zou overkomen. De jeugd die ik niet had gehad, wilde ik nu opnemen.

Ik had een kantoor met 6 à 7 werknemers, dat goed draaide. Ik zocht 2 jonge vennoten om aandelen te kopen en stelde hen voor om binnen een aantal jaar elk 1/3 van de aandelen te kopen met wat ze verdienden. Dat is gelukt. Rond mijn 55ste was het zover en op mijn 58ste verkocht ik mijn laatste aandelen.

Ik wilde stoppen met werken, zat in de sportwereld en reisde veel, maar had nog nooit een verhaal geschreven. Toch niets anders dan enkele haatgedichten tijdens de oorlog, die dan in een verzetskrantje werden gepubliceerd. Wat moest ik nu doen? Ik had ooit wel gedichten geschreven, maar schrijven is een bepaald talent waarmee je wordt geboren. Ik kon wel goed schrijven, dat merkte ik al tijdens mijn werk: bij een rapport of bezwaarschrift was het bij mij toch beter uitgelegd dan bij de hoofdcontroleur. Blijkbaar kon ik makkelijker iets verwoorden op papier. Ik schreef eens gedichten en liet die aan journalist lezen. Hij contacteerde een

uitgever, en de bundel werd gepubliceerd en verkocht. Daarna schreef ik nog een dichtbundel. Nadien heb ik een boek proberen te schrijven en dat lukte ook! Was het met dat eerste boek niet gelukt, dan was het daar wel bij gebleven.

IAB: Hoe kwam u dan op een plot voor uw eerste boek?

Ik was op zoek naar een onderwerp, toen in 1985 het Heizeldrama plaatsvond. Net als miljoenen mensen over de hele wereld zette ik 10 minuten voor de wedstrijd de tv aan. Ik zag als het ware 40 mannen sterven op de Heizel.

Door het feit dat ik als kind veel heb meegemaakt ben ik van nature wel wat maatschappijkritisch. Ik stoorde mij aan het feit dat, in de weken die erop volgden, de 12 rijkswach-

ters die ertussen stonden in de kranten werden afgeschilderd als de grote schuldigen. Voor mij was de schuldige de generaal. En daarmee had ik een onderwerp voor een boek gevonden. In *Dag van schaamte* stelde ik die mensen aan de kaak. Ik had altijd graag spannende boeken gelezen, en ging nu dus zelf op onderzoek uit naar wat er was gebeurd, wie wat wist enz. En zo verscheen het eerste boek.

IAB: In dit boek verwerkte u het beroep van accountant niet in het plot.

Neen, maar onmiddellijk zeiden alle mensen in de literaire wereld dat je kon zien dat ik accountant ben, omdat er structuren in verwerkt zijn die een gewone schrijver niet gebruikt. Die analytische geest waarmee ik aan boeken begin, vind je bij geen enkele andere auteur terug. Het begon eigenlijk allemaal met die dichtbundel. Pers en insiders zagen dat ik accountant was. In *Met rook geschreven* staan gedichten op een zijde van het boek, op de andere zijde staat een ander gedicht dat er een andere blik op werpt, een andere kijk op de wereld.

Dag van schaamte eindigt als het voetbaldrama losbarst. Ik bracht de gebeurtenissen van het Heizeldrama en de mensen die schuldig zijn, samen in een plot. Op die manier zijn de echte gebeurtenissen met een verzonnen verhaal samengebracht.

IAB: Staan uw plots dicht bij realiteit?

De karakters zijn niet ontleend aan echte personen. Ik ga met verschillende mensen spreken om dan de constructie een waarheid te geven, een visie op wat er gebeurd is. Gewoonlijk krijgen mijn personages valse namen. In mijn eerste boeken toch. Ofwel verzin ik personages die ik dan een echte naam geef. In *Vuil geld* bijvoorbeeld bestaat de man die zich opwerkt in de goede doelen echt. Het is een echt personage dat ik een valse naam gaf. Louis Jaspers, het personage uit het boek, is verzonnen, maar de naam is ontleend aan iemand die ik echt heb gekend. Hij is even oud als ik, en werkte samen met mij rond dezelfde tafel in radiofabriek RL.

IAB: De ervaring die u opdeed als accountant helpt u dus om een plot uit te werken.

Ja. Een accountant wordt eerst en vooral iedere dag geconfronteerd met nieuwigheden: wetten, reglementen, wijzigingen op het vlak van zowel fiscaal als burgerlijk recht. De cliënten komen vragen wat ze moeten doen. Een accountant is iemand die eigenlijk alles moet weten. Hij moet veel documentatie raadplegen, maar kan het niet allemaal uit het hoofd leren. Elke accountant die de naam waardig is, heeft de gave om een heleboel dingen heel snel vluchtig te doorlopen en het essentiële daarvan te bewaren. Hij bezit de gave om, wanneer hij iets nodig heeft, dat ook snel terug te vinden. Hij moet genoeg weten om iets te doorgronden, en te weten waar en hoe hij iets kan terugvinden.

Dat begint allemaal met een gave, anders doe je dit beroep als accountant niet, maar ga je veel vroeger naar iets anders. Als je fictie kan schrijven, kan je die gave gebruiken. Ook met een sociaal thema werkt het zo: ik pik de essentiële zaken eruit om ze te verwerken. Dat is ook de enige reden waarom ik tot nu toe in Vlaanderen geen concurrentie heb op dat gebied. Ik spit de achtergrond uit, breng het naar voren, waardoor de lezer een spannend verhaal krijgt rond een persoon. Tegelijkertijd speelt die thriller zich af binnen de context van een bepaalde gebeurtenis, hetzij Lernout &

Hauspie, hetzij het superkanon van Gerald Bull of de teloorgang van de Herald of Free Enterprise... De achtergrond die ik verwerk in mijn boeken, benadert zo goed mogelijk de werkelijkheid.

IAB: In *Vuil geld* maakt het hoofdpersonage afspraken in het Verre Oosten en bezoekt hij er etablissementen. Bent u daar zelf geweest om de omstandigheden te kennen?

Neen, nu doe ik dat niet meer. Voor mijn eerste tien boeken ging ik er effectief zelf heen. Ik maakte veel reizen en had grote cliënten, en probeerde dan enkele dagen vóór de afspraken al naar het land af te reizen om documentatie op te zoeken. Stilaan is dat niet meer nodig. Ik verzamel nu informatie door met mensen te spreken die er iets over weten en via het internet. Dat kan als je bijvoorbeeld over een bepaald onderwerp in België wil schrijven, zoals de zaak-Cools (*Link*). Ik verwerkte Cools in dat boek en liet hem optreden als maffiabaas. De eerste drie, vier jaar na de moord op Cools, werd hij nooit een maffiabaas genoemd, hij werd omschreven als een sukkelaar. Daarna veranderde de toon van de kranten, omdat er steeds meer aan het licht kwam. Een jaar na de moord verscheen mijn boek echter al, waarin ik hem een maffiabaas noem. Het is zoals in *Vuil geld*: iedere schrijver moet een beetje dissident zijn!

IAB: Hoeveel voorbereiding heeft u aan een boek?

Dat varieert. Het plot komt al schrijvend. Eerst moet ik een thema vinden dat interessant is en dat me boeit. Als het me boeit, begin ik te lezen en research te doen. Terwijl ik over het onderwerp lees en zaken verwerk die met zekerheid geweten zijn, groeit de verhaallijn. Hier komt de accountant in mij naar boven: het credit is alles wat geweten is, maar de balans moet in evenwicht zijn. Wat niet geweten is, vul ik dus zelf in. Maar dat is een gewogen fantasie, afgewogen aan wat in het credit en debet moet staan. Het moet geloofwaardig zijn, het moet kloppen.

IAB: Verloopt die informatievergaring vlot?

De eerste jaren nadat ik begon te schrijven, was het moeilijk om contacten te leggen, maar eens je contact kreeg, waren de mensen openhartig. Mensen vertellen graag als je vragen stelt en blijft doorvragen. Je stelt iemand bijvoor-

beeld een vraag over iets wat ergens gebeurd is. Die persoon antwoordt ontwijkend. Je stelt een tweede en een derde vraag, en de vierde vraag gaat opnieuw over die gebeurtenis, maar is anders geformuleerd. En zo stel je twintig vragen. Dan krijg je heel wat informatie. Je stelt dan die 20 vragen aan iemand anders. Op 19 vragen zeggen ze 'no comment'. Maar op de twintigste vraag zullen ze toch wel iets zeggen. Als je dat een paar keer doet en je de antwoorden naast elkaar legt, dan is het verbazend hoeveel informatie je hebt. Met het laatste boek heb ik dat minder moeten doen, omdat ik nog wat informatie had van research voor andere boeken. Zo heb ik bijvoorbeeld veel van de research voor *Vergelding* kunnen hergebruiken.

IAB: In interviews liet u optekenen dat *Vuil geld* het moeilijkste boek was om te schrijven. In welke zin was dit uw moeilijkste boek?

Het was moeilijk te schrijven in die zin dat het zich in de financiële wereld afspeelt maar voor een leek begrijpbaar, maar tegelijkertijd ook spannend moet zijn. Een echte leek kan dit boek lezen, en dat was de bedoeling. Literaire recensenten vinden het gewoonlijk maar niets, die financiële wereld!

IAB: Denkt u dat in ondernemingen met een hoogtechnologische toegevoegde waarde een infiltratie van buitenlandse machten, m.a.w. een spionage zoals in *Vuil geld*, mogelijk is?

Daar ben ik van overtuigd. Er zijn bedrijven waar zaken gebeuren die aanleunen bij het *gangsterisme*. Amerikanen doen zulke zaken. Zij zijn nationalistisch ingesteld en de Amerikaanse overheid helpt grote bedrijven. Belgen missen die ingesteldheid.

IAB: Accountants, belastingconsulenten en bedrijfsrevisoren moeten in alle onafhankelijkheid kunnen werken. Wat denk u daarvan?

Die onafhankelijkheid is er, accountants trachten hun cliënten in de goede richting te sturen, maar zij kunnen het bedrijf niet leiden. En dat is wat men meer en meer verlangt: dat men als accountant bedrijfsbeslissingen neemt.

IAB: In *Vuil geld* onthult u het witwassen via caritatieve organisaties. Denkt u dat witwassen veel voorkomt in de caritatieve wereld?

Absoluut, ik ben ervan overtuigd dat het in die wereld veel gebeurt omdat er nauwelijks controle is. De controle die wordt gevoerd, gebeurt op een manier en door mensen die tot dat wereldje behoren. Om in België een liefdadigheidsonderneming op te starten, moet je enkel een attest hebben van een bedrijfsrevisor of een accountant waaruit blijkt dat je over die organisatie beschikt. Op het vlak van de boekhouding zijn er geen verplichtingen, tot hiertoe tenminste. Wat de oorsprong van het geld betreft, is er onder de 10 000 euro geen nazicht. En als het officieel via de bank komt, ligt dat bedrag zelfs hoger. Als bijvoorbeeld een liefdadigheidsorganisatie in Azië een half miljoen stort, dan wordt hier niets gecontroleerd, dan moet het onderzoek ginder gebeuren. En iedereen weet dat daar veel corruptie is.

IAB: Denkt u dat er bewust minder controle is?

Bewust in die zin dat de liefdadigheidswereld volledig verpolitiekt is. Elke organisatie heeft een eigen maatschappij, en dat gaat gepaard met een miljoen mensen die wel aan liefdadigheid doen. Het probleem bij grote controles is dat je dan ook die 95 % goede organisaties moet controleren. Macht corrupteert. Maar gelukkig zijn er altijd maar een paar die corrupteren. De meerderheid is zeer correct en idealistisch.

IAB: Bent u het eens met de stelling dat, door de internationale verwevenheid van verschillende bedrijven, de accountant de onmogelijke taak heeft om alles te doorgronden en te controleren?

Ja, aan de ene kant moet de accountant verzekeren dat alles correct verloopt, aan de andere kant kan hij ook niet alles kennen van een zeer complexe en haast onoverzichtelijke materie en daarbij nog eens alles in de gaten houden. Het is niet altijd zwart-wit. ●